

W kraju — nadal napięta sytuacja

Rolnicy protestują przeciwko wiazanej sprzedaży żywca

NAPIĘTA sytuacja utrzymuje się nadal, a nawet pogłębia. Nadal strajkują studenci wielu uczelni w kraju nie wyłączając Szczecina. Proklamowane są kolejne strajki okupacyjne. Trwa też akcja protestacyjna sprzedawców „Ruchu”. Trzecim punktem zapalnym stała się sprawa sprzedaży wiazanej żywca, przeciw czemu protestują rolnicy indywidualni.

GOTOWOSC rolników do akcji protestacyjnej utrzymuje się w 43 województwach, dołączył bowiem Szczecińskie (o czym piszemy oddzielnie). Jak podał wczoraj rzecznik prasowy Komitetu Protestacyjnego CZKIOR NSZZ RI, jest to wyraz poparcia dla stanowiska Rady Głównej CZKIOR w sprawie wiazanej sprzedaży żywca i innych problemów nurtujących rolnictwo. Gotowość protestacyjną polega na wywieszeniu flag i hasel oraz prowadzeniu akcji propagandowej. Jedynie w Radomiu przystąpiono do okupacji gabinetu wicewojewody.

Jeśli rozmowy z rządem nie przyniosą rezultatów, podjęta zostanie akcja czynna.

W Szczecinie

- Min. J. Wojtecki na naradzie w WZKIOR
- Rozmowy rolników z wojewodą

W CZORAJ odbyło się w Szczecinie posiedzenie plenarne Rady Wojewódzkiego Związku Kółek i Organizacji Rolniczych. Uczestniczyli w nim minister rolnictwa i gospodarki żywnościowej Jerzy Wojtecki, prezes CZKIOR, sekretarz NK ZSL Józef Kozioł, przewodniczący Rady Głównej CZKIOR Norbert Aleksiewicz, sekretarz KW PZPR w Szczecinie Adam Sobiechowski, prezes WK ZSL Byszard Szunke i wojewoda Tadeusz Waluskiewicz oraz przedstawiciele przedsiębiorstw i instytucji obsługi rolnictwa. Na porządku dziennym znalazło się omówienie założeń organizacyjno-programowych walnych zebrań kółek i ich ogniw.

(Dokończenie na str. 2)

● TRIDENT OUT
● CRUISE OUT
● NO NEUTRON BOMB
● N.A.T.O. OUT
● NUCLEAR FREE EUROPE

See over for details

EUROPA ZACHODNIA protestuje przeciwko amerykańskiemu zbrojeniu „OGRANICZONA WOJNA ATOMOWA” jak ją widzi

ART BUCHWALD — czytajcie na str. 6—7

PIĄTEK, 20
SOBOTA, 21
NIEDZIELA, 22
LISTOPADA
1981 ROKU
WYD. AB

Kurier

Szczeciński

Nr 224 (11 367) Rok założenia 1945 Nakład: 121 500 egz. Cena 3 zł

Decyzją Sztabu Antykrzysowego budownictwo otrzyma więcej węgla, stali, paliw oraz materiałów

Będą mieszkania?

WARSZAWA PAP. W wyniku podjętych ostatnio decyzji Sztabu Antykrzysowego budownictwo, zwłaszcza mieszkaniowe otrzyma w najbliższym czasie dodatkowe dostawy węgla, paliw, energii, stali, materiałów podłogowych i niezbędnych do wytwarzania papy oraz innych wyrobów. Jak się ocenia, pozwoli to na ukończenie w tym roku jeszcze co najmniej 12 tys. mieszkań.

DECYZJA podjęta została w krytycznej dla budownictwa mieszkaniowego sytuacji. Od dłuższego już czasu załogi większości przedsiębiorstw pozabawione zostały możliwości kontynuowania robót. Brak materiałów, podstawowych surowców i wyrobów, unieruchomił transport dostawczy i do przewozu pracowników sparaliżowały pracę na większości placów budowy. Z braku paliwa przerwały produkcję kolejno cementownie — unierucho-

miona została większość z 91 pieców w tych zakładach. A bez cementu nie można zbudować żadnego obiektu.

Co dostanie budownictwo w najbliższym czasie? Przede wszystkim zwiększono o 300 tys. ton dostawy węgla przeznaczane dla cementowni. Oznacza to możliwość wyprodukowania do końca roku ok. 1 mln ton cementu. W miarę nadchodzenia transportów tego paliwa wiazane będą do ruchu kolejne piece cementowni i oczekuje się, że w grudniu pracować będzie już 53 pieców z 91 istniejących. W części z nich trwają remonty. Przydzielono także budownictwu 35 tys. ton stali, zwiększone zostaną dostawy drewnianych materiałów podłogowych, wianen, zlewomywaków. Zabezpieczono niezbędne ilości paliwa, smarów, oleju i ogumienia dla transportu i maszyn — trudno mówić o ich dostawie ale pozwala to na złagodzenie istniejących klopotów. Zwiększy się też produkcję papy (uzyskano wyroby niezbędne do jej wytwarzania), betonów komórkowych. Trwają nadal rozmowy z przemysłem chemicznym — chodzi o dostawy niezbędnych budownictwu wykładzin podłogowych, farb i kleju.

Rzecz teraz w tym, aby przydziały materiałów i wyrobów były realizowane i docierały na czas na place budowy a tam szybko i racjonalnie zostały wykorzystane. Stworzono w tym celu system kontroli włączając do tej akcji związki zawodowe. Jeśli wszystko pójdzie pomyślnie, jest szansa na powiększenie liczby oddawanych w br. mieszkań do ok. 110 tys. i stworzenie warunków lepszego startu do przyszłorocznych zadań.

Rozmowy rządu ze zw. zawodowymi

WARSZAWA PAP. W Urzędzie Rady Ministrów w Warszawie toczyły się 19 bm. rozmowy zespołów roboczych Komitetu Rady Ministrów ds. Związków Zawodowych oraz KK NSZZ „Solidarność” rozpatrujących problem Społecznej Rady Gospodarki Narodowej, Komisji mieszanej oraz kwestie kontroli społecznej. Przewodniczyli ze strony rządowej prof. Jerzy Bańka.

(Dokończenie na str. 3)

- Oświadczenia • Wyjaśnienia • Punkty widzenia WSP

Gra o umysły i postawy młodego pokolenia

WCZORAJ wpłynęło do naszej redakcji pismo-odezwa, zatytułowane „Polacy!” i opatrzone pieczęcią Niezależnego Zrzeszenia Studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Szczecinie. Dokument ten jest mieszaniną inwektyw, kierowanych pod adresem „Głosu Szczecińskiego” i bezgranicznego uwielbienia dla marszałka Józefa Piłsudskiego.

A oto treść tego pisma:

POLACY! Reżimowy „Głos Szczeciński” dał kolejny dowód, że jest do cna zaklamaną opłuwając działalność NZZ, który choć poprzez skromne plakaty chciał przypomnieć Wam rocznicę odzyskania niepodległości. Nie mamy nic przeciw granicom z 1.X.1918 r. Były to granice słuszne i sprawiedliwe. Okupione krwią polskiego żołnierza. Wykula je woja Wielkiego Polaka — Marszałka J. Piłsudskiego. Granice te może były mniej bezpieczne, ale żyło się lepiej i dostatniej. Chcemy poinformować reżimo-

W ZAKOPANEM i okolicach dziećmi cieszą się już z zimy. (CAF — S. Momot.)

Premier Francji przyjedzie do Polski

WARSZAWA PAP. Jak się dowiaduje PAP, w połowie grudnia br. złoży oficjalną wizytę w Polsce premier Francji, Pierre Mauroy.

Szkola nr 16 przy ul. Chobolańskiej Co sobotę — ośrodek nauki i zabawy

W UBIEGŁĄ pracownik sobotę większość dorosłych pospieszyła szarym rankiem do pracy, zaś uczniowie pozostali w domach. Przynajmniej większość dzieci w wieku szkolnym. Szkoły bowiem w ogromnej większości były tego dnia zamknięte na glucho. O chwalebnych wyjątkach pisaliśmy w ubiegłym miesiącu. Chcemy do

(Dokończenie na str. 2)

Od niedzieli 22 bm. Droższa benzyna

- Więcej za „taxi”
- W komunikacji miejskiej — bez zmian

WARSZAWA PAP. Jak informuje Państwowa Komisja Cen od 22 bm. wprowadza się nowe ceny detaliczne benzyn silnikowych i olejów napędowych.

CENA etyliny 94 wzrasta z 21 do 32 zł, etyliny 78 wzrasta z 19 do 30 zł, a oleju napędowego podstawowego I LS z 14

do 25 zł za litr. Nie podrożały natomiast oleje silnikowe. Równocześnie ze zmianą cen detalicznych ujednolicona się pozycja cen dla odbiorców indywidualnych i uspołecznionych. Ceny paliw będą zróżnicowane o marżę handlową w zależności od sposobu zakupu. W publicznych stacjach ben-

(Dokończenie na str. 2)

DZIS W NUMERZE: ♦ Wyjść z tego tunelu ♦ Aparat do mierzenia miłości ♦ Mozaika polska

Egz. obow. Reg. 24/82

MOZAIKA POLSKA

I. Pochód

11 LISTOPADA na Placu Zamkowym. Szesćdziesiąt trzy lata temu Warszawa żyła gorącą wolnością. Teraz panuje przenikliwy żąb, wieje porywisty wiatr. Czoła pochodu, który formuje się od Katedry św. Jana do Miłkowskiej, tworzą harcerze. Zapalili pochodnie, podnieśli w górę swoje proporce. Ubrani są w panterki, niemal takie same w jakich walczyli powstańcy warszawscy. Sympatycy, weseli, rozmawiają żywo i robią sobie zdjęcia z jakimś malcem, taką maskotką plutonu czy drużyny. Wokół zwały tłum ludzi, transparenty, flagi narodowe, orły z koroną... Ktoś przypiął sobie agrafką do bluzu zdjęcie Józefa Piłsudskiego, widok kręcących się bardzo młodych ludzi z białoczerwonymi opaskami i inicjałami KPN na rękawach, jest też „Solidarność”, są żołnierze AK, studenci, rzemieślnicy oraz przedstawiciele jakichś trudnych do rozpoznania stowarzyszeń czy organizacji. Pracują operatorzy zachodniej TV, błyskają flesze fotoreporterów, a nieletni kolporterzy sprzedają okolicznościowe pamiątki — orzełki legionowe i kartoniki z odcisniętym zielonym tuszem tekstem „11 listopada 1918 — odzyskanie przez Polskę niepodległości”.

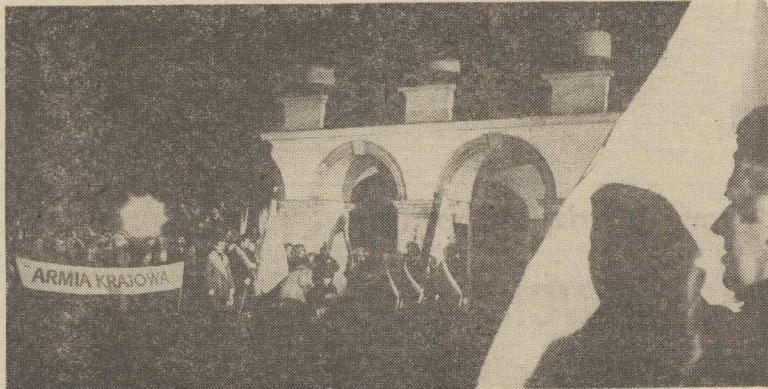
Trasa pochodu, który wyruszył niebawem do Grobu Nieznanego Żołnierza, zamknięta dla ruchu kołowego przez MO — uroczystość została zgłoszona, jest na nią pozwolenie, wszystko odbywa się legalnie, co zresztą daje złośliwym okazję do drwin, że przez to trekwencja nie taka wielka (jak wówczas gdyby zakazali...).

Główne uroczystości odbywają się na Placu Teatralnym. Składanie wieńców i przemówienia. Przemówienia, w których akcentuje się pragnienie uzyskania niepodległości. Odczytanie listu Moczulskiego z więzienia,

gdzie mowa jest m. in. o zwalczaniu ustroju „środkami pokojowymi”. Bardzo ostre wystąpienie przedstawiciela NZZ, związków który u swego powstania deklarował „absolutną apolitycz-

odwołyby się dziś pchnąć młodych ludzi w panterkach znów na barykady, ale powiedzieć że nikomu się to nawet nie marzy byłoby kłamstwem Trzeba po prostu o tym wiedzieć.

czspolitej” (choć Radom uchodził wówczas za jeden z sympolityczniejszych ośrodków prowincjonalnych). Mogłoby... Ale przecież od tamtych czasów upłynęło dobrych kilkadziesiąt lat, a czas

Wieczorna uroczystość 11 listopada w Warszawie...

2. Miasto

„...nieśność...”
A kilka godzin wcześniej, podczas mszy w Katedrze św. Jana biskup Jerzy Modzelewski mówił m. in.: — Siegając pamięcią w przeszłość, budujemy teraźniejszość w duchu narodowej zgody, wzajemnego zrozumienia i wewnętrznego pokoju

Słowa te skierowane były do tych samych uczestników manifestacji, którzy później znaleźli się przed Grobem Nieznanego Żołnierza. Zwroty w rodzaju „zgoda narodowa” czy „pokój wewnętrzny” byłyby tu już jednak całkiem nie na miejscu, a mówcom-liderom chodziło raczej o coś całkiem przeciwnego.

Trudno stwierdzić, jaki rzeczywisty oddźwięk znajdują idee nowego „zrywu narodowego” i kto

TO Miasto pamiętałem jak przez mgłę. Tuż po okupacji kilkunastoletni chłopiec z małej miejsciny wydało się ono niemal metropolią. Kościółki miały wymiar katedr, ulice pyszniły się fasadami jakichś nieogłodałem do tej pory... Jednak nie te wrażenia stały się najmocniejszym. Tym co miało pozostać wspomnieniem na całe życie stanowiło jakby ciąg dalszy zakończony niedawną wojną. Było to odbijanie więźniów z aresztu śledczego przez — jak się to wówczas mówiło — „chłopców z lasu”.

A kiedy rankiem, po nocnej strzelaninie, nastąpił spokój i mogliśmy wyjść przed dom — w rynsztoku nie opadał leżał zabity młody w battle-dressie czarnym berce na głowie. Podobno sto metrów od tego miejsca mieszkała jego rodzina. Tak mówiono...

W wiele lat potem wyderżenie to uzupełniało wątki karty przerażającej właśnie „Nauki o Polsce i świecie współczesnym” o moje własne doświadczenia dotyczące okresu 1945—48, lat „walki o władzę”. Potem zaczęło coraz bardziej oddalać się w czasie, podobnie jak coraz mniej realne stawało się we wspomnieniach Miasto.

Dziś Radom jest smutną słołica województwa, z zatłoczonymi do granic, brudnymi ulicami ciasnego centrum. Wszystko jakby się skurczyło, pomniejszyło, zbrzydło... Całość mogłoby stanowić doskonałą ilustrację na okładce pod tytułem „Nędza II Rzecz-

jakby nadal stał tu w miejscu. Te same fasady, te same kościółki, ten sam bruk...

Powojenne dzieje nie są tu znaczone czymś szczególnym. Do roku 1976.

Wśród wielu zdumień, oszłoboności i obrażeń odnoszących się do obywateli po sierpniu wynalazek minionej dekady, najbar-

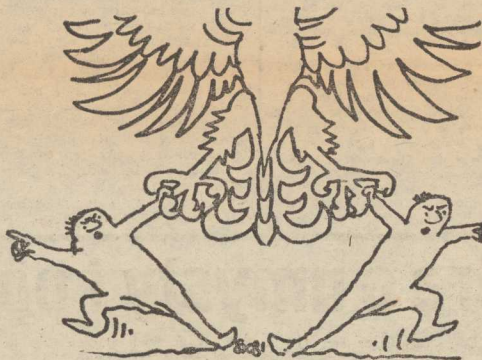
kiego co się im normalnie należało. „My z łaski Bożej...”. Łaska pańska w państwie robotników i chłopów.

POWROTY po zbyt wielu latach nie są dobre. Radom jesienią 81 jest zjezony nieufnością, agresywny plakatami i transparentami, nerwowy ruchliwymi spieszących w różne strony ludzi. Trzy tygodnie prawie trwa już strajk okupacyjny części pomieszczeń WSI, trwają też czasem rozmowy tutejszej „Solidarności” z Komisją Rządową; 12 listopada wznowione, trzynastego przerwane, gdyż przewodniczącemu strony rządowej zarzucono, że może on też mieć coś wspólnego ze „stawalnymi” „szczęskami zdrowia”.

Przeszłość i związany z nią cały wieki pakiet rewindykacji, zapewne jeszcze długo ciążyć będą nad Miastem. Zaszłości, tym bardziej że są to sprawy bardzo tu żywe, bardzo świeże, niemal wczorajsze, nie wymazują się tak łatwo z pamięci. Jedynym sposobem zamknięcia tego rozdziału jest takie rozwiązanie, które przywróci ludziom wiarę w istnienie sprawiedliwości. Pytam czy wierzą, że tak rzeczywiście będzie, otrzymuję odpowiedź: — Nie może być inaczej.

3. Opinia

„Nawiązując do artykułu pt. „Ku narodowej zgodzie”, przedstawiam swój punkt widzenia. Pragnę podkreślić z naciskiem, że jest to sprawa najważniejsza dla wszystkich Polaków i dlatego trzeba o tym nie tylko mówić, ale przede wszystkim trzeba działać logicznie i tworzyć Naród polski musi się zjednoczyć w działaniu pod przewodnictwem ludzi uczciwych, mądrych, odważnych i prawdziwych patriotów, którzy są zdecydowani o interesie narodu poświęcić wszystko swoje siły i zdolności (...). Uważam, że nadszedł czas mo-

(Rys Szymon Kobylński)

kiej porażające stały się wiadomości o „zbiorowej odpowiedzialności” Miasta. Represje ekonomiczne jakim ukarano Radom po wydarzeniach czerwiec 1976 roku były czymś co można porównać tylko do gniewu zniewozonego majstatu, pozabawiającego niesłownych poddanych tego wszyst-

wie prawdę, wyjaśniał wszelkie niedomowienia i niejasności, natomiast różnic ideologicznych nie powinny dzielić narodu Stać nas chyba na taką kulturę polityczną, która umożliwi wszystkim Polakom dialog przy wspólnym stole.

Uczciwy człowiek — jeżeli wierzy w jakąś ideologię to przede wszystkim stara się ją poznać, uszczepioną i zrozumieć, oraz musi nabrać przekonania o tej słuszności. Gorzej przedstawia się sprawa z karłowatozami, którzy posiadają wypalone charakter i są gotowi sprzedać nie tylko Ojczyznę, ale nawet własnych rodziców, aby tylko zaspokoić własne egoistyczne aspiracje.
Najwęższy i najcięższy czas na narodzie, w szczerze porozumienie narodowe, w przeciwnym razie nikt się może poważnie liczyć na odnowę.”
(Z listów do redakcji)

4. Zamiast epilogu

- CZY należy pon do „Solidarności”?
- NIE należy.
- A MOŻE do branżowych, autonomicznych...?
- NIE.
- FEDERACJI Konsumentów?
- NIESTETY...
- GRUNWALDU, PAX, Odrodzenia...?
- TAKIE nie.
- COŚ PAN nienormalny!?

Marek SZYMZYK
Foto Zb. Jodkowsk

Radomska ulica.

Sprawy oczywiste?

PIAMIĘTACIE historię słuchowiska opisującego najazd Marsjan na Ziemię? Przypomnienie sobie reakcje tysięcy słuchaczy w USA, którzy w panice zaczęli opuszczać swe domostwa? Trzeba było wielokrotnych wyjaśnień i komunikatów uspokajających, zanim opadła fala wzburzenia i strachu. A dzieło było to w czasach gdy radio było najbardziej masowym środkiem społecznej komunikacji.

Dziś radio nie traciąc swej pozycji przekazywacza informacji, musi się potęgnać z monopolu na masowość. Funkcję tę przejęła telewizja. Ruchome obrazy na domowym ekranie stwarza o wiele silniejszy środek oddziaływania na zbiorowość.

Powszechność odbioru i łatwość percepcji filmu w mieszkaniu powoduje, że emitowany program brany jest częściej i dosłownie bez należącego dystansu. Dotyczy to zwłaszcza utworów literackich filmów przedstawień teatralnych, których treść mało przygotowany i nieoczytany widz skłonny jest

odnieść do aktualnej sytuacji. Oglądając np. spektakle, mamno woli wystruszyć z nich analogie do współczesności, nawet wtedy gdy autor napisany był przed powiekiem. Dlatego też ludzie odpowiedzialni za dobór audycji powinni mieć stale na uwadze spodziewana reakcje części widzów i nie podawać im treści mogących wywołać niepożądane asocjacje.

TRZEBA przede wszystkim

Nie straszyć

pamiętać o tym, że dzisiejszy odbiorca obrazu i słowa płynącego z małego ekranu żyje w atmosferze niepokoju społecznego, napięć i strasów. Treści, brzmiące kiedyś „no malnie”, dziś przyjmowane są wraz z całą otoczką podtekstów i aluzji.

TA refleksja nasunęła się każde-

mu kto oglądał ostatnio znakomity spektakl „Wielki Fryderyk” napisany przez Adolfa Nowaczyńskiego w 1916 roku a przeniesiony do Teatru TV przez zmarłego przed paru miesiącami Józefa Gruda. Właśnie wspominał aktorstwo Jada Swiderskiego, odwołując się do tytułowej (któremu sekundował bezimienny Ignacy Machowski) potęgowało sugestywność i nosność wygłaszanych kwestii. Wyprowadzane słowa uderzały w słuchacza, nie zdolnego wręcz oprzeć się ich argumentacji. Mam na myśli formułowane przez króla pruskiego o cenny Polaków, jego uwagi o charakterze naszego narodu, jego su-

gestie, że nie mamy dość siły i umiejętności, by uszanować i obronić nasze państwo.
W kontekście sytuacji w jakiej trwamy obecnie wypowiedź „Fryderyk” zabrzmiała złowrobie i u mnie odporne odbiorcy mogli wywołać pogłębienie stanu depresji i niepewności.

ZE WIDZ instynktownie wypaluje nie zamierzony zupełnie aluzje do współczesnej rzeczywistości, świad-

czy też np. reakcja sali w czasie wyświetlania w kinach filmu Agnieszki Holland „Gorączka”. Nie to, że rzecz dzieje się w 1905 roku, że fabuła oparto na dawno napisanej powieści A. Struga „Dzieje jednego poczciwca”, nie to wreszcie, że film nakręcony został przed sierpniem 1980 r. Niektóre sekwencje filmu (strajk, demonstracja uliczna, uwagi przedstawiciela carskiej władzy o Polakach, akcja prowokatorów...) kojarzone są przez część publiczności z niedawną i aktualną sytuacją kraju. Świadczy o tym dające się słyszeć w trakcie seansu „szmerki” na sali czy wręcz wyprowadane komentarze.

W NASZYCH nie pozabawionym napięć czasach można by sobie darować obrazy jeszcze bardziej potęgujące stany lęku i niepewności. O tym powinno się w gmachu przy Woronicza pamiętać!

MIK

OD RED. Wydaje nam się, że Autor przecenia nieco stopień bezpośredniego oddziaływania dzieł — nazwijmy je umownie — „fikcyjnych”. Znacznie większe nacięcia stresy powodują np. niedobre praktyki informacyjne, polegające m. in. na komasowaniu katastroficznych wiadomości lub operowania półprawdami.

„Kurier” rozmawia z przewodniczącym ZG ZSMP Jerzym Jaskiernią

— KROTKO po III Nadzwyczajnym Zjeździe ZSMP gościł pan w Szczecinie. Relacjonowałem dla naszej gazety pańskie spotkanie z „młodzieżowcami” województwa szczecińskiego. Był pan wówczas optymistą, człowiekiem sprawliwym, że posiada własny program działania, który zaczął już pan wprowadzać bardzo konsekwentnie w życie. Odnosiem też wrażenie, że odnowa, która ogarnęła po Sierniu cały kraj, ma inny charakter w ruchu młodzieżowym. Po prostu rozpoczęła się ona „od góry” i wszystko wskazuje, że przynajmniej wskazywało na to, że już niebawem ten konstruktywny powiew odnowy wejdzie w doty, czyli do waszych instancji wojewódzkich, miejskich, dzielnicowych, zarządów zakładowych i kół.

Dzisiaj, z perspektywy kilku mianonych miesięcy od tego spotkania, chcę zadać panu kilka pytań nawiązujących do szczecińskiego spotkania i do pańskiej osoby, pańskich spostrzeżeń, odczuć i opinii. A więc czy jest pan nadal takim optymistą jak przed 6 miesiącami? Czy realizacja programu Zjazdu ZSMP i pańskich własnych ustaleń przebiega tak jak to sobie założyło w kierownictwie ZSMP?

— OD Nadzwyczajnego Zjazdu ZSMP minęło już 6 miesięcy i tego rodzaju pytania stawia sobie dzisiaj wielu działaczy ZSMP. Jednak ten kompleks rozważań należy rozpatrywać w dwóch płaszczyznach, mianowicie w płaszczyźnie ogólnopolitycznej i płaszczyźnie wewnątrzorganizacyjnej. Bawiem wśród spraw które chcemy zrealizować trzeba dostrzec te, które wiążą się z funkcjonowaniem naszego Związku, a więc to na co mamy bezpośredni wpływ, oraz te kwestie, które są uwarunkowane szerszym rozwojem sytuacji politycznej.

W jakim więc zakresie następują zjawiska negatywne? Otóż III Nadzwyczajny Zjazd ZSMP, po nim to obradował już w kilka miesięcy po Sierniu, to jednak obradował w okresie kiedy ciągle istniał pewien optymizm, że ten stan przejściowy jest czymś, co jeszcze potrwa najwyżej kilka miesięcy, ale się w pewnym momencie zakończy. Panowało wówczas powszechne przekonanie, że niebawem odjemy się od dna, że mechanizm samorządowy zafunkcjonuje, że nowe siły polityczne i społeczne wkomponują się w proces funkcjonowania kraju i że w tej sytuacji pojawi się szansa skuteczniejszego rozwiązywania problemów młodzieży.

Tymczasem uwarunkowania społeczno-polityczne z miesiąca na miesiąc ulegają pogorszeniu. Weźmy np. kwestię podniesienia kredytów dla młodych małżeństw z 50 do 70 tys. zł. Zaraz po Sierniu wydawało się, że jest to postęp. Dzisiaj, przy destrukcji sytuacji rynkowej, przy poszerzającej się inflacji, postępem to nie jest. Weźmy sprawę kluczową dla młodych ludzi jaką jest budownictwo mieszkaniowe. Zamyka się cegielnie, likwiduje zakłady produkcji materiałów budowlanych. Gdy na to wszystko patrzy się przez pryzmat realizacji, to wydaje mi się, że nasz Związek znalazł się w niezwykle trudnej sytuacji. Młodzież oczekuje, że ich sprawy będą bardziej rzetelnie rozwiązywane, samorząd, demokracja itp., a z drugiej strony faktyczny kontekst polityczny decyzji stało się pogorsza. I dlatego właśnie w tym zakresie jestem dzisiaj już znacznie mniej optymistą. W dalszym ciągu podkreślam, że sprawa nie jest przegrana, ale uważam, że dopóki nasz system nie wejdzie w jakisś kolejny, dopóki nie osiągniemy pewnego minimum stabilizacji politycznej, a co za tym idzie gospodarczej i społecznej, dopóki organizacja która ma swoje określone cele nie będzie mogła ich realizować. I to jest ta sprawa, na którą my dzisiaj absolutnie wpływu nie mamy.

— NA co więc Związek i jego kierownictwo ma wpływ?

— DOSTRZEGLIŚMY istotne mankamenty w funkcjonowaniu i konstrukcji Związku. Zasadniczy problem wiązał się z tym, że od 1973 roku zostaliśmy „wyprowadzeni” ze szkół średnich, techników i wyższych uczelni. Organizacja utraciła bazę członkowską w postaci szkół i zaplecze intelektualne w uczelniach. To dzisiaj przełamujemy. Od 1 września br. rozszerzyliśmy działalność na wszystkie typy szkół. Oczywiście nie jest to proces szybki, z dnia na dzień nie pojawiły się tam nasze silne koła czy zarządy. Ale nie ma już tej sytuacji, która praktycznie blokuje ograniczając możli-

województwach ludzi, którzy już wiedzą, że odejdą. Oni nie mają pewnych motywacji do działania. Jest to czynnik, który praktycznie opóźnia merytoryczną działalność. Ale właśnie dlatego naciskałmy, aby komponent wyborczy zakończył w tym roku, ponieważ im dłuższy proces ten by się utrzymywał, tym dłuższą i inercyjną w niektórych ogniwach wojewódzkich mogłaby się utrzymywać.

— POWRÓĆMY jeszcze raz do samodzielności Związku, o której pan mówił. Jak należy rozumieć casus „Szczepanów Młodych”, odwołania redaktora naczelnego z pominięciem opiniodawczej roli Zarządu Głównego ZSMP?

— TU od razu należy zasadić sprawę wyjaśnić. W potocz-

Za wszelką cenę odbić się od dna

wość naszego działania w tym środowisku. Powstały więc przesłanki do tworzenia bazy Związku. Jestem przekonany, że to pokolenie działaczy ZSMP, którzy teraz w szkołach będą zdobywali doświadczenie, to w pewnej perspektywie będzie procentowało. To samo jeśli chodzi o uczelnie. Z punktu widzenia wielośrodowości Związku zrobiliśmy to, czego nasza organizacja od nas oczekiwała.

Weźmy kolejny aspekt naszego postępowania. Jest nam trudno. Jest nam samodzielność. Nie wiem czy w historii ZSMP, czy poprzednio ZSMP, była taka sytuacja aby organizacja była tak dalece samodzielną jak w chwili obecnej. Wielu, którzy znają kulisy, mogą to potwierdzić. Z punktu widzenia kształtowania i realizowania programu sytuacja jest identyczna. Nikt nam programu nie narzuca, nie modyfikuje, nie nagina.

Na ile tego zjawiska ujawniają się jednak obawy. Po pierwsze z jednej skrajności w postaci tego, że przed zjazdem mówiono, że cały program np. koła ZSMP jest narzucający, sterowany przez nadrzędne instancje ZSMP, doszliśmy do drugiej skrajności, kiedy poszliśmy na całkowitą samodzielność, która często oznacza brak efektów. Okazuje się, że samodzielność jest... częściowo niebezpieczna. Obecnie więc jesteśmy na etapie poszukiwania punktu środkowego: co zrobić aby nie powrócić do odgórnego sterowania, a jednocześnie aby umożliwić kołom działanie efektywne?

Druga sprawa, która się wyliniła na tym tle, to samotność. Dawniej mówiliśmy o sterowaniu, a dzisiaj zaczyna się mówić o... samotności.

— DOPATRUJĘ się w tej części pańskiej wypowiedzi próby wytułnienia słabej działalności większości instancji wojewódzkich ZSMP...

— JA bym tego tak nie generalizował. W moim odczuciu województwo województwu nierówne. Każda generalna opinia o ZSMP nie może być opinią trafną. Znam świetne zarządy wojewódzkie i słabe. Znam świetne zarządy gminne i znam mizerne...

W odniesieniu do województw cofną się do pańskiego pytania wyjściowego. Poszliśmy w organizację na koncepcję następującą: najpierw zjazd, a później idziemy z kampanią i obecnie kampania wyborcza dociera do szczytów wojewódzkiego. Trzeba sobie jednak zdać sprawę z działaniem pewnego mechanizmu psychologicznego. Często działają w

nej opinii społecznej funkcjonuje przekonanie, że „Standar Młodych” jest organem czy też pismem ZSMP. To nie jest prawdą. Owszem, w trakcie III Zjazdu ZSMP były rozważania aby „Standar” stał się pismem ZSMP. Padły wówczas argumenty, że są przeciw harcerze, ZSP i w tej sytuacji nie można gazety przypisać konkretnej organizacji. W efekcie „Standar Młodych” jest pismem codziennym młodzieży.

Jeśli chodzi o sprawę zmiany redaktora naczelnego „Szczepanów” to z punktu widzenia formalnego nie istnieje obowiązek aby ta decyzja była z nami konsultowana. Zwróciliśmy jednak uwagę kierownictwu społeczno-politycznemu, że z racji charakteru tego pisma, faktem, że ono kojarzy się w szerokiej opinii publicznej z nami, brak konsultacji w tej sprawie nie byłby rzeczą właściwą. Wystąpiliśmy z problemem, aby zastanowić się jak dalej to pismo służyć, bowiem jakieś powiązania z organizacją młodzieżową musi ono mieć.

— CZY znany jest panu fakt przeprowadzenia akcji protestacyjnej przez pracowników Uniwersytetu Robotniczego ZSMP w Szczecinie?

— PRZYJAZN się, że na ile ilości akcji które się aktualnie w kraju odbywają, stale gdzieś ktoś... Formalna informacja o akcji protestacyjnej Uniwersytetu Robotniczego w Szczecinie do mnie nie dotarła. Wiem natomiast, że jest tam sprawa zmiany na stanowisku dyrektora, zmiany podjętej przez tamtejsze Prezydium Zarządu Wojewódzkiego ZSMP. Osoba zainteresowana odwołała się od tej decyzji, a inne instytucje również nam przekazywały opinie na ten temat. Powołaliśmy komisję złożoną z członków Centralnej Komisji Rewizyjnej i działaczy społecznych pa to, aby pojechała ona na miejsce i zbadała sprawę. Trudna z Warszawy rozstrzygać, jakie tam w Szczecinie motywacje tego kroku podjęto. Staramy się, aby decyzja w tej sprawie była sprawiedliwa, uczciwa. Nie chcę tu być przez nikogo „podprowadzany”. Jednocześnie nie chcemy się w kierunku blokowania jakichkolwiek zmian, ponieważ akurat tu argumenty są podzielone i w sprawie merytorycznej nie chciałbym się wypowiadać, bo nie znam osoby zainteresowanej i nie wykręcałem sobie w poszczególne argumenty, żeby było można tu, w trakcie naszej rozmowy, cokolwiek bliżej powiedzieć. Natomiast podjęliśmy działania aby sprawa została zbada i wyjaśniona.

— KONCZYMY więc naszą rozmowę. Ale nie mogę powstrzymać się od następującego pytania: kiedy możemy się spotkać — za miesiąc, za dwa, czy za pół roku — proszę wyznaczyć termin — kiedy będzie nam pan mógł powiedzieć, że jednak pański optymizm jakim się pan wykazywał przy obejmowaniu funkcji przewodniczącego Zarządu Głównego ZSMP jest lub był optymizmem posiadającym pokrycie w realiach?

— ODPOWIEM na to pytanie w następujący sposób: to jest zależne od dalszego rozwoju sytuacji społeczno-politycznej w kraju. Jeżeli sytuacja rozwine się w kierunku, w jakim obecnie się rozwija, a mierza do pewnej destrukcji systemu czy jakiegos dużego kociokwiku, to sądzę, że nie ma potrzeby takiego spotkania, bo organizacja podzielił losy systemu, los mechanizmów politycznych. Nie wiem jaki układ reguł zostanie wprowadzony w to miejsce. Natomiast jeżeli odzyskamy równowagę nie w sensie równowagi gospodarczej, bo to jest perspektywa dwóch — czterech lat, ale odbijemy się od dna i zaczniemy iść w kierunku pewnej stabilizacji, która umożliwi rozwiązywanie spraw młodzieży, to takie spotkanie nie musiałoby odbywać się w jakimś odległym terminie. Sądzę, że moglibyśmy się spotkać chyba za rok. Nie jest to może zbyt optymistyczna data, ale jednak.

Natomiast chciałbym tu dodać jedną rzecz. Nie chciałbym aby Czytelnicy odnieśli z naszej rozmowy wrażenie, że pesymizm przytłacza możliwości funkcjonowania Związku. Ja abstrahując od jednostkowych opinii, bo różnorodnych opinii jest dzisiaj tyle, że dziennie otrzymujemy stos skrajnych, różnych orientacji dopływających z terenu. Sądzę, że przełamaliśmy dużą barierę w zakresie przepływu informacji w Związku. Jest to rzecz o kapitalnym znaczeniu. Wielu działaczy twierdzi, że od tego jest uzależniona jakość działalności Związku i tego co on robi, żeby aktywnie był poinformowany, żeby mógł podejmować decyzje w oparciu o dobre rozeznanie panującej sytuacji. Uważam, że czynikiem niepokojącym, chociaż może on szybko minąć, jest upadek inicjatywy utworzenia Komitetu Rady Ministrów ds. Młodzieży. Podczas spotkania w Szczecinie sygnalizowałem, że wiele problemów które Związek podejmuje podkreślam: tych w sferze społeczno-bytowej — pozostaje w sferze kontekstu zależnego od sy-

tuacji gospodarczej kraju, a w sferze decyzyjnej jest uzależnione od stworzenia pewnej platformy analizowania i rozstrzygnięcia spraw młodzieży. I tutaj z niepokojem stwierdzamy, że mija już 6 miesięcy od Zjazdu ZSMP, kolejny miesiąc od Zjazdu partii, gdzie rzecz została zapisana, a sprawa nie realizuje się. Wiązomo, że dzisiaj przyczyna nie tkwi po stronie rządu czy decydentów politycznych, a tkwi po stronie nie jednoznaczności postawy innych organizacji młodzieżowych, która bądź zgłaszają swoje niezainteresowanie dla sprawy, bądź podważają pewnego rodzaju wiarygodność. Jedną rzecz jest niepokojące: obywateli nie porażali tylko na rejestrowaniu tych wątpliwości. Jeżeli nie pokazemy młodzieży, że tworzy się pewne platformy rozwiązywania jej spraw i tych dwóch — trzech spraw nie rozwiązamy, to będzie stale trudna o wiarygodność dla organizacji, a także o wiarygodność dla władz i dla państwa. Liczę się bowiem realia.

Oczywiście nie sprowadzalbym spraw Związku jedynie do kwestii społecznych. Nie może ZSMP być traktowany jako restauracja do której się przychodzi, je i wychodzi i denerwujemy się, że jest za mało do jedzenia. Nasze działania to także sprawa pracy wychowawczej, patriotyzmu a to jest dzisiaj problemem otwartym. To kwestia wymazywania białych plam ze świadomości historycznej. I w tym zakresie nie ma żadnych barier aby Związek podejmował działania w pełnym zakresie, a więc mógł swoisty pesymizm polega na tym, że wielu ludzi kojarzy nasz Związek z pewnymi oczekiwaniami, aspiracjami młodzieży pracującej. A w tym zakresie postęp jest zależny od ogólnej stabilizacji w kraju.

— CZYLI nie żałuje pan zamian swojego gabinetu naukowca na Uniwersytecie Jagiellońskim na ten gabinet?

— POWIEM, że człowiek po 6 miesiącach pracy tu, jest bardziej wycofany niż przed kilka lat pracy na uniwersytecie. To wcale że nie świadczy o pracy tu czy tam. Być przewodniczącym Związku a być przewodniczącym Związku — tu chodzi o kontekst czasowy. To funkcja katarznicza. Można pracować i 24 godziny na dobę i jeszcze okazać się, że to czy tamto...

Nie żałuję mojej decyzji. Co ja bym jako naukowiec przez 6 miesięcy zrobił? Napisałbym jakąś pracę, rozdał książki. Te 6 miesięcy które spędziłem w Warszawie to ogromna satysfakcja i ogromne doświadczenia życiowe. Ktoś kiedyś powiedział, że Parry wart jest miemu. Wiele warte są doświadczenia, które już zdobyłem. Jako naukowiec nie czuję się sfrustrowany, gdyż zajmowałem się prawem państwowym. A więc dzisiaj zajmuję się identycznie tym samym, tylko w praktyczny sposób.

— DZIĘKUJĘ za rozmowę i — będąc optymistą — do zobaczenia za rok.

Rozmawiał: Maciej CZEKAŁA

Znaczące epizody II wojny światowej

KRACH OPERACJI „TAJFUN“

15 LISTOPADA 1941 roku rozpoczęła się druga „generalna ofensywa” hitlerowców na stolicę Związku Radzieckiego Moskwę. Trwała ona do 5 grudnia 1941 r. i zakończyła się fiaskiem. Wojska hitlerowskie poniosły ogromne straty — ponad 55 tys. zabitych i 100 tys. rannych. Spowodowało to, że hitlerowcy nie byli w stanie kontynuować działań zaczepnych na kierunku moskiewskim. Strategiczną inicjatywę przejęła Armia Radziecka.

WSZYSTKO DLA OBRONY STOLICY

PIERWSZA faza bitwy o Moskwę — mówi wybitny radziecki historyk, gen. prof. Paweł Zyl'in — rozpoczęła się 30 września. Naczelne dowództwo wojsk hitlerowskich bardzo starannie przygotowało się do operacji „Tajfun”, której celem było zdobycie stolicy Kraju Rad. Do tego zadania wydzielono trzy armie polowe i trzy grupy pancerne. Hitlerowcy przywiązali ogromną wagę do kwestii zdobycia Moskwy, sądząc iż tym razem po jej zajęciu zostanie rozstrzygnięty wynik wojny. W tym celu na kierunku moskiewskim skoncentrowali główne siły. Działająca tam grupa Armii „Srodek” składała się z 77 dywizji, w tym 22 pancerne i zmotywowane. Ogółem na Moskwę nacierało ponad milion żołnierzy, ok. 2 tys. czołgów i tysiąc samolotów. Niemiec generałowie i Hitler byli przekonani, że w połowie października Moskwa padnie. Wybito nawet sporą liczbę „Zelaznych Krzyży”, którymi Hitler miał osobiście dekorować „zwycięzców”, wkraczających

do stolicy ZSRR; znalazły się one w Moskwie, ale jako eksponaty i dokument hitlerowskiej klęski. Leżą dziś w ośrodkowej gablocie Centralnego Muzeum Armii Radzieckiej. Hitlerowcy wydrukowali także pokazną liczbę zaproszeń na bal jaki Hitler miał wydać w Moskwie dla swych palatynów.

BOHATERSKA OBRONA MIASTA

GŁÓWNE uderzenie hitlerowskie dywizje wykonały wzdłuż najważniejszych dróg prowadzących do miasta. Ich natarcie wspierały masowe natarły Luftwaffe. Armia Radziecka stawiała wrogowi zaciekły opór. Przeważnie liczebnej wojsk i ich wyposażenia technicznego wojska radzieckie przeciwstawiały umiejętną taktykę walki, hart ducha, niezłomną wolę zwycięstwa i męstwo. O żarliwości bocznych bojów świadczy fakt, że wiele miejscowości przechodziło wielokrotnie z rąk do rąk.

Do legendy przeszło bohaterstwo żołnierzy 316 dywizji piechoty gen. I. Panfilowa, z 16 armii gen. K. Rokossowskiego w walkach o Szosę Wołokolańska i żołnierzy 5 armii gen. D. Leluzenki w rejonie Możajska. Linie obronne wzmocniły ochotnicze oddziały, złożone z mieszkańców Moskwy. Na apel Komitetu Centralnego WKP (b) do prac fortyfikacyjnych stanęły setki tysięcy robotników, chłopów, studentów, inteligentów, komsomolców. Wojska radzieckie skutecznie odparowały masowane ataki hitlerowców, usiłujących za wszelką cenę przełamać obronę i wedrzeć się do Moskwy.

FIASKO „GENERALNEJ OFENSYWY”

„Generalna ofensywa” wojsk hitlerowskich ponosiła z wolna fiasko. Jeden z jej uczestników, generał Wehrmachtu Blumentritt napisał później w swoich wspomnieniach: „Gdy podeszliśmy pod Moskwę, nastąpiło w naszych dowódców i wojsk uległe gwałtowne zmianie. W październiku i w początku listopada przekonaaliśmy się ze zdziwieniem i rozczarowaniem, że w ciągu ostatnich tygodni wzrosło się opór nieprzyjaciela, a zaciekłość walk z każdym

dniem przybierała na sile”. Hitlerowskie dowództwo postanowiło więc przygotować kolejną „ofensywę generalną”. Rozgorzały znowu ciężkie walki. Najbardziej zaciekły charakter miały one ponownie w pasie działań 16 armii gen. Rokossowskiego. Przykłady niezwykłego bohaterstwa dawali żołnierze gen. Panfilowa i kawalerzysta gen. Dowatora. 28 żołnierzy 1075 pułku 316 dywizji tworzących grupę niszycieli czołgów, w rejonie Dubostekowa przyjęło na siebie uderzenie 50 czołgów wroga. Natarcie wstrzymano, ale przy życiu pozostało tylko 5 bohaterów tej grupy.

ZATRZYMAĆ WROGA

Wspomina ówczesny podporucznik, a później generał Leon Dubicki: „Uczestniczyłem w obronie Moskwy jako artylerzysta, otrzymałem nominację na szefa sztabu samodzielnego dy-

wizjonu artylerii rakietowych słynnych „Katusz”. Zostaliśmy skierowani na najbardziej zagrożony odcinek frontu obrony, na Szosę Wołokolańską do dyspozycji gen. Rokossowskiego. Przez sześć kolejnych dni wspierałmy ogniem „Katusz” walkę 316 dywizji gen. Panfilowa. Tu właśnie zlamana została siła uderzeniowa niemieckiego zagonu pancernego z 4 grupy pancernej, który za wszelką cenę dążył do wyjścia na szosę, prowadzącą bezpośrednio do Moskwy. Front walki powoli się stabilizował. 5 grudnia 1941 r. zakończył się etap obrony Moskwy. 6 grudnia rozpoczął się nowy etap — zaczepny, obejmujący przeciwnatarcie i ogólne natarcie Armii Radzieckiej na zachodnim kierunku.”

GŁOS MA PONOWNIE HISTORIK

„Zatrzymanie i rozbicie armii hitlerowskiej pod Moskwą — wspomina gen. Zyl'in — weszło do historii wojen jako ważne wydarzenie wojskowo-polityczne, a także jako jedna z ważniejszych operacji radzieckich sił zbrojnych. Zwycięstwo pod Moskwą miało ogromny wpływ na dalszy bieg wielkiej wojny światowej i całej II wojny światowej. Była to bowiem pierwsza poważna porażka wojsk hitlerowskich, stanowiąca początek całkowitej klęski. Właśnie tu, na przedpolach radzieckiej stolicy została ostatecznie pogrzebana hitlerowska doktryna „wojny błyskawicznej”. Mimo usiłowań późniejszych starajęcych poprawy swego położenia i dostosowania się do wojny przewlekłej, wszelkie próby osiągnięcia głównego celu, uzyskania zwycięstwa na froncie wschodnim — spaliły na panewce. O porażce hitlerowców zdecydowały odwaga i bohaterstwo żołnierzy Armii Radzieckiej oraz ludność cywilnej, całego narodu radzieckiego, czerpiącego moralne siły i otuchę z idei Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. (as)

USA: Zmowa milczenia wokół japońskich zbrodni

ZBRODNICZE EKSPERYMENTY na więźniach wojennych prowadzone były podczas drugiej wojny światowej nie tylko przez Niemcy, lecz także przez ich sojuszników — Japończyków z bronią bakteriologiczną omawia Joyce Egginton w poniższym artykule opublikowanym na łamach londyńskiego „OBSERVERA”.

PODZAS gdy hitlerowscy zbrodniarze wojenni otrzymywali wyroki w Norymberdze za dokonywanie medycznych eksperymentów w obozach koncentracyjnych, wysokiej rangi funkcjonariusze amerykańskiego Ministerstwa Wojny ukrywały dowody świadczące, iż amerykańscy jeńcy w Japonii ponieśli śmierć w toku doświadczeń z bronią bakteriologiczną. Według dokumentów opublikowanych ostatnio w Waszyngtonie, oficerowie armii japońskiej odpowiedzialni za te eksperymenty otrzymali obietnicę ułaskawienia w zamian za przekazanie USA japońskiej wiedzy w dziedzinie broni biologicznych.

Podjęto nadzwyczajne środki ostrożności, aby nie dopuścić dowodów dotyczących japońskiej technologii w dziedzinie broni bakteriologicznej — która wówczas znacznie wyprzedzała wiedzę światową — do tokijskich procesów zbrodniarzy wojennych w obawie przed dostaniem się jej w ręce Związku Radzieckiego.

Sprawy te zostały ujawnione przez amerykańskiego pisarza Johna W. Powella, który uży-

wał dostęp do tajnych dokumentów z okresu II wojny światowej na mocy uchwalonej po aferze Watergate ustawy o wolności informacji. We w pełni udokumentowanym raporcie zamieszczonym na łamach „BULLETIN OF THE ATOMIC SCIENTISTS”, Powell pisze, iż Amerykanie znajdowali się wśród trzech tysięcy jeńców wojennych (jest to ostrożny szacunek), którzy zginęli w wyniku eksperymentów z bronią bakteriologiczną w „Jednostce 731”, największym japońskim laboratorium broni biologicznej położonym w pobliżu Harbinu w Mandżurii.

STUDIA Powella wykazały także, iż Japończycy posiadali eksperymentalne stacje w Nankinie, Pekinie, Chinach środkowych i południowych, a także dwie w Japonii, zajmujące się doświadczeniami na ludziach. O instalacjach tych wiadomo było po rewelacjach niektórych zaangażowanych w tej sprawie Japończyków. Nowością jest, że w grę wchodził Amerykanin — z których wszyscy najwyraźniej zginęli — oraz, że władze USA postanowiły chronić sprawców.

Choć większość eksperymentów dokonywana była, jak się wydaje, na jeńcach chińskich, posłużono się Amerykanami — według jednego z dokumentów — ze względu na zainteresowanie Japończyków „zbadaniem odporności Anglosasów na choroby zakaźne”. Określenie „Anglosasi” zazwyczaj nie jest używane w stosunku do białych Amerykanów, ponieważ zaliczają się do nich także inne grupy etniczne. Powell uważa, że brytyjscy jeńcy wojenni, któ-

rych część była więziona w Mandżurii, mogli znajdować się wśród obiektów doświadczalnych.

W RAMACH tych eksperymentów podawano jeńcom duże dawki śmiertelnych bakterii, w tym dżumy, duru, wągliku, ospy, zgorzeli gazowej i cholery, przy czym niektórych więźniów zabijano na poszczególnych etapach choroby, aby badacze mogli sprawdzić jej postępy. Człowiekiem, który kierował tym programem, był, wg amerykańskich dokumentów, chirurg armii japońskiej generał-porucznik Shiro Ishii, który zmarł w starszym wieku nie będąc pociągany do odpowiedzialności. Wkrótce po japońskiej inwazji na Mandżurię w 1931 r. przekonał on swych zwierzchników, że bakterie mogą zostać wykorzystane jako tania broń będąca w stanie spowodować olbrzymie straty w siłach przeciwnika.

Generała Ishii zachęcano do stworzenia „Jednostki 731”, którą Powell określa następująco: duża samowystarczalna instalacja ze skomplikowanymi urządzeniami do hodowania bakterii i owadów, więzienie, teren badawczy, arsenał dla produkcji bomb bakteriologicznych, lotnisko, własne specjalne samoloty oraz krematorium dla ofiar ludzkich. Jednostka ta została późniejszemu zlikwidowana w ostatnich dniach wojny, gdy radzieckie czołgi przekroczyły granicę syberyjsko-mandżurską na krótko przed kapitulacją Japończyków.

PO zamordowaniu i spaleniu pozostałych przy życiu więźniów, większość japońskiego personelu zbiegła przez Koreę

zabierając ze sobą swe laboratoryjne kartoteki. To właśnie było podstawowym materiałem, który gen. Ishii udostępnił Ameryce w 1947 r. Ścisłe tajny telegram wysłany do Ministerstwa Wojny w Waszyngtonie z kwatery głównej sił USA w Tokio zapewniał, iż gwarancja wyłączenia z przynależności do zbrodni wojennych, pozwoli na wykorzystanie 20-letniego doświadczenia dyrektora, byłego generała Ishii, który jest w stanie zapewnić całkowitą współpracę swych byłych podwładnych”.

DWOCH lekarzy armii USA przybyło do Tokio, aby sprawdzić informacje gen. Ishii. Wydaje się, iż byli oni przytoczeni rozmiarami japońskich badań nad bronią bakteriologiczną i opowiadali się za pójściem na ugodę. Argumentowali oni, iż „tego rodzaju informacje nie mogłyby zostać uzyskane w naszych laboratoriach ze względu na skrupuły związane z doświadczeniami na ludziach”.

Powell dotarł także do memorandum Departamentu Starożytności, które stwierdzało: „Wartość japońskich danych dotyczących broni biologicznych, jest dla Stanów Zjednoczonych tak znaczna w dziedzinie narodowego bezpieczeństwa, iż o wiele przeważa korzyści wynikające ze ścisłego zbrodni wojennych”.

„BULLETIN OF THE ATOMIC SCIENTISTS” zwrócił się do czołowych naukowców i historyków o zweryfikowanie raportu Powella. W artykule redakcyjnym pismo stwierdza: „Gdy ta historia po raz pierwszy dotarła do „BULLETINU”, nasza reakcją było przerażenie

i niewiara. Wszyscy mieliśmy nadzieję, że jest to nieprawda. Niestety, przeprowadzone późniejsze badania wykazały, iż jest ona aż zbyt prawdziwa”. Po raporcie Powella zamieszczono komentarz Holendra Berta V.A. Rollinga, który był sędzią na tokijskich procesach zbrodniarzy wojennych. Potwierdza on, że na tych procesach nie wspomniano o japońskich eksperymentach z bronią bakteriologiczną.

OFICJALNE osobistość japońskie mają gotową odpowiedź na pytania dotyczące badań nad bronią bakteriologiczną. „Wszystkie dokumenty z okresu wojny zostały zabrane przez armię USA i nasz Urząd Obrony nie ma nic wspólnego z dawną armią cesarską. Było to 38 lat temu i zmieniło się całe pokolenie” — oświadczył pewien dyplomata w ministerstwie spraw zagranicznych.

Mimo oficjalnych zaprzeczeń, w języku japońskim dostępnych jest wiele materiałów dotyczących tych eksperymentów. Są one opisane w książce Akiry Yoshimury, a pisarz Itsuko Yoshikai opublikował książkę opartą na wywiadach z 64-letnim dr. Kenem Yuasa, który jako zbrodniarz wojenny odbył karę 5 lat więzienia za swą rolę w tych doświadczeniach.

„Nie mogę wymazać wspomnień” — brzmiał tytuł książki, w której dr Yuasa, obecnie praktykujący w klinice na południu Tokio, stwierdza po prostu: „Umysł ludzki staje się podczas wojny demonem”. Dr Yuasa przyznaje się do uczestnictwa w siedmiu rozmaitych eksperymentach z udziałem 11 ludzi, z których wszyscy zginęli.

NA ZDJĘCIU: Dorota Tlatka, w głębi trener Andrzej Kozak. CZOŁOWE polskie alpejki: Małgorzata i Dorota Tlatka, Ewa Grabowska oraz Krystyna Boritko niedawno powróciły z treningu na austriackich lodowcach i przebywają obecnie w Zakopanem. Zajęcia na sali urozmaicone są biegiem na nartach. Już niedługo, wraz z trenerem Andrzejem Kozakiem, wyruszą z powrotem na alpejskie trasy, gdzie zsiłowac będą formę. Początek wielkiego międzynarodowego sezonu w narciarstwie alpejskim i start do Pucharu Świata — już na początku grudnia. W ubiegłym sezonie siostry Tlatkówny sprawiły na alpejskich trasach kilka przyjemnych niespodzianek. Jak wypadną zimą 81/82?

NA ZDJĘCIU: Dorota Tlatka, w głębi trener Andrzej Kozak. (CAF — F. Momot)

Imprezy sportowe

PIĄTEK
Godz. 13 — hala WOSIR przy ul. Narutowicza — VIII międzynarodowy turniej piłki ręcznej juniork o puchar prezidenta Szczecina.

SOBOTA
Godz. 8.30 i 16 — hala WOSIR przy ul. Narutowicza — de międzynarodowego turnieju piłki ręcznej juniork.
Godz. 11 — sala SP 30 przy ul. Dunkowskiego — mecze siatkówki juniork.
Godz. 11 — stadion przy ul. Bandurskiego — mecz piłkarski o mistrzostwo II ligi Stal Stocznia — BKS Bielsko-Biala
Godz. 13.30 — hala WDS — mecz koszykówek kobiet o wejście do II ligi Czarni — AZS II Poznań.
Godz. 16 — basen WDS — Puchar Polski w wioślowni pływackim.
Godz. 17 — sala ZSCH przy ul. Felczaka — mecz siatkówki kobiet o mistrzostwo klasy międzywojewódzkiej MKS Kusy — Drawa.
Godz. 18 — hala WDS — mecz siatkówki mężczyzn o mistrzostwo klasy międzywojewódzkiej — Stal Stocznia II — WOSS Pila.
Godz. 17 — sala SP 1 przy ul. Popiela — mecz koszykówek mężczyzn o mistrzostwo II ligi Spółnia Stargard — Polonia Leszno.

NIEDZIELA
Godz. 8 — hala WOSIR przy ul. Narutowicza — de międzynarodowego turnieju piłki ręcznej juniork.
Godz. 11 — hala WDS — mecz siatkówki mężczyzn o mistrzostwo klasy międzywojewódzkiej — Stal Stocznia II — WOSS Pila.
Godz. 11 — basen WDS — Puchar Polski w wioślowni pływackim.
Godz. 10.30 — sala ZSCH przy ul. Felczaka — mecz siatkówki kobiet o mistrzostwo klasy międzywojewódzkiej MKS Kusy — Drawa.
Godz. 12 — stadion przy ul. Twardowskiego — mecz piłkarski o mistrzostwo I ligi Pogoń — Wisła Kraków.
Godz. 12 — sala SP 8 przy ul. Piastów — mecz koszykówek juniork o awans do IX OSM Czarni — Lech Poznań.

Stargard
Godz. 11 — sala SP 8 przy ul. Kazimierza Wielkiego — mecz tenisa stołowego o wejście do II ligi Błękitni Stargard — Rodio Pila.

PIŁKA NOŻNA
II rzut Pucharu Polski szachbła

wojewódzka.
NIEDZIELA, godz. 12 (gospodarze na pierwszych miejscach)
Fala Czarnocin — Iskra Gołczewo, Orzeł Łoznica — Start Nowogard, Baltyk Rewal — Rega Trzebiatów, Dragon Nowelice — Nasiennek Gryfice, Gwiazda Zalesin — Orzeł Peczino, Sep Brzesko — Gopłana Ząbów, Jedność Przewłok — First Kolda, Moryzko Moryń — Odra Chojna, Czestob Bieleń — Czestob Cedynia, Witliczapka Witnica — Ogniw Babiniec, Zjednoczeni Wąpnie — Unia Dolice Tramp Zielnowo — Sarmats Dobra Nowogardzka, Sokół Karnice — Mewa Resko, Sokół Ostrołta — Polonia Pioty, Gryf Kamień Pomorski — Flota Swinoujście, Promień Dabie — Promień Mochy, Ogniw Dzwonowo — Stocznia OHP Szczecin, Pionier Szczecin — Politechnik Szczecin.

ZALEDWIE 8 lat po wywołaniu Ziemi Szczecińskiej, kiedy jeszcze trwał okres pionierski, odbudowywano gospodarkę na zniszczonych wojną ziemiach nad Odrą i Bałtykiem. Czytelnicy porannego wówczas dziennika „Kuriera Szczecińskiego” wyłonili pierwszą „Złotą dziesiątkę sportowców”. Był to już bowiem okres bujnego rozwijania się sportu w Szczecinie i województwie szczecińskim. Dziś kilkadziesiąt klubów sportowych. Miłośnicy zawodników na miarę reprezentantów kraju.

Pierwszy plebiscyt sportowy w Szczecinie wywołał duże zainteresowanie. Później pierwszeństwo przyznał Czytelnicy „Kuriera” Edmund Potrzebowskiemu. Było to dobre zaskoczenie, co prawda E. Potrzebowski był znanym w kraju sportowcem, startował w 1922 r. wraz z St. Lewandowskim i J. Szewskim na olimpiadzie w Helsinkach, ale był lekkoatleta. A przecież wówczas mieliśmy także dobrych piłkarzy (Gwardia, obecna Arkonia) w 1960 r. awansowała do I ligi, w której grała przez jeden sezon siatkarze Spółnia występowała w ekstraklasie. Był także znakomity kajakarz Unii — mistrzowie Polski. Te rywalizacje wygrał lekkoatleta, E. Potrzebowski, otwiera więc listę naszych plebiscytów triumfatorów.

Plebiscyt sportowy „Kuriera” wszedł bowiem na stałe do kalendarza i stał się imprezą tradycyjną. W ciągu 27 lat, tylko 3 razy nie odbyły się plebiscyty o najlepszych sportowców. A więc 24 razy nasz Czytelnicy wybierali „Złotą dziesiątkę sportowców”. Wybrali także najlepszych trenerów a

Na pożegnanie jesieni

W sobotę: Stal Stocznia - BKS

W niedzielę: Pogoń - Wisła

W LISTOPADZIE pogoda jak w marcu, mamy jednak nadzieję, że w sobotę i niedzielę będzie słonecznie bądź... bez opadów atmosferycznych. W dniach tych bowiem w naszym mieście odbywać się będą ostatnie mistrzowskie mecze drużyn ligowych.

W SOBOTĘ na Bandurskiego Stal Stocznia, która zajmuje drugie miejsce w tabeli, podejmuje samego lidera — BKS Stal Bielsko-Biala. Drużyna ta, jak podawaliśmy, ma już zapewniony tytuł mistrza jesieni I i II ligi. Szczecinianie natomiast walczą o utrzymanie pozycji wicelidera. Spotkanie czołowych drużyn II ligi wywołuje oczywiście zrozumiałe zainteresowanie. Tym bardziej, że stoczniowcy odzyskują formę.

W niedzielę natomiast, w samą porę, na stadionie przy Twardowskiego Pogoń zmierzy

się z Wisłą. Tego meczu nie trzeba reklamować. Portowcy to rewelacja tegorocznego sezonu, aktualny lider tabeli i kandydat nr 1 do tytułu mistrza jesieni. Wisła, to najstarsza drużyna polskiej ekstraklasy, wicemistrz Polski — 9 miejsce w tabeli. Wisła choć ma 13 pkt. (5 mniej od Pogoni) w tym sezonie poniosła 4 porażki — lider przegrał 3 mecze. Drużyna Białej Gwiazdy 5 razy remisowała, w tym 3 razy w meczach wyjazdowych. Ponieważ Pogoń w obecnej fazie mistrzostw jest drużyną mającą ustaloną renomę — należy przy puszczać, że krakowianie będą starali się grać na remis. Taktyka portowców jest znana i wszystko wskazuje na to, że zostanie zastosowana także w niedzielę, a więc Pogoń postawi na atak i będzie walczyć o komplect punktów.

Oba zespoły starannie przygotowują się do meczu. Pogoń wystawia aktualnie najsilniejszy skład. Wiadomo jednak, że w drużynie szczecińskiej nie wystąpi leżący kontuzje L. Wołki i L. Piekarczyk. Nie zabraknie także D. Krupa — zółta kartka. Wystąpi natomiast J. Turowski, który jest już zdrowy. W Wisłę grać będą prawdopodobnie m.in. Szymanowski, Skrobowski, Lipka, Iwan, Nawalka. Ten ostatni miał dłuższą przerwę spowodowaną kontuzją.

Spotkanie Pogoń — Wisła odbędzie się w ramach 14 serii mistrzostw ekstraklasy sezonu 1981/82 r. W kolejkę tej m.in. dojdzie do pojedynku rywali portowców w walce o najwyższe pozycje w tabeli: Gwardia — Górnik. Ponadto zmierza się: Arka — Widzew, Śląsk — Stal, EKS — Zagłębie, Szombierki — Legia, Lech — Baltyk, Ruch — Motor. Mecze te upłyną pod znakiem walki o tytuł lidera, o miejsce w czołówce. Mistrzostwa jesieni zakończą się 29 listopada. W dniu tym portowcy grać będą w Warszawie z Legią. Tak więc niedzielny pojedynek będzie ostatnim w tej rundzie występem Pogoni w meczach mistrzowskich przed

własną publicznością. W przyszłym tygodniu bowiem (25.XI, godz. 14) Pogoń zmierzy się z Zagłębiem Wałbrzych w 1/8 PP. Jeśli spotkanie to wygra zakwalifikuje się do ćwierćfinałów, które odbędą się 5 grudnia. A później przerwa do końca lutego.

Nowe władze Sokola a nie Ogrodnika

W INFORMACJI o rozłączeniu sekcji w LKS Ogrodnik Pyrzyce i powstaniu w tym mieście nowego klubu podaliśmy, że wybrano zarząd Ogrodnika a powinno być Sokola. Przepraszamy i informujemy, że prezesem MLKS Sokół został St. Donajewski a wiceprezesami, Cz. Giergiew i W. Piwożarczyk.

Notatnik sportowca

Piłka nożna bez tajemnic

DZIAŁ Imprez Pałacu Młodzieży jest organizatorem spotkania na „Piłkę nożną bez tajemnic”, w którym uczestniczyć będzie znany zawodnik Pogoni — Leszek Wołki. Impreza odbędzie się w sobotę o godz. 11 w sali kinowej Pałacu Młodzieży.

Zostaną sędzią pływackim

OKRĘGOWY Związek Pływacki organizuje kurs dla kandydatów na sędziów pływania. Zgłoszenia należy składać w siedzibie OZZ przy ul. Trakcyjnej 55. Zapisy przyjmują również KKS Błękitni Stargard tel. 768-871.

Turniej siatkówki

W SOBOTĘ o godz. 10 w sali Zasadniczej Sokoly Remontowej przy ul. Hożej rozpocznie się turniej siatkówki. Organizatorami imprezy są ogniska TKKF Warszawa i Gryfia

Ekstra „lotek”?

PRZEWODNICZĄCY komitetu organizacyjnego finałów mistrzostw świata, Raimundo Saporta zaproponował, aby zorganizować trzy specjalne zakłady totalizatora piłkarskiego z meczów turnieju „Hispania-82”. Myśla przewodnią była chęć zrefundowania klubom i władzom miast — właścicielom i stadionów, na których odbywać się będą mecze turnieju „Hispania-82”, kosztów związanych z renowacją obiektów sportowych. Koncesja w sprawie ta natomiast jednak na przebież-

Piłka ręczna Juniorzy Pogoni wygrali w Gdańsku

W GDANSKU odbył się V ogólnopolski turniej piłki ręcznej juniorów starszych z okazji Wielkiego Października. W imprezie uczestniczyło osiem zespołów. Nasze miasto reprezentowali młodsi piłkarze MKS Pogoni. Szczecinianie wygrali mecz w swojej grupie pokonując: GKS Wybrzeże Gdańsk, MKS Kwiazdy i MKS Gdańsk. W spotkaniu finałowym o pierwsze miejsce przeciwnikami naszych reprezentantów była drużyna Truso Elbląg. Mecz miał bardzo wyrównany przebieg i zakończył się zwycięstwem Pogoni 3:33 (13:14). Trzecie miejsce w turnieju wywalczyła Warszawianka, która pokonała GKS Wybrzeże. Za najlepszego zawodnika imprezy uznano Dariusza Ciarkowskiego z Pogoni.

Kolarski wieczór wspomnień

SZCZECIŃSKIE kolarstwo obchodzi w tym roku 35-lecie działalności. W związku z powyższym OZKol, organizuje 6 grudnia w kasynie przy ul. Malopolskiej kolarski wieczór wspomnień. Na imprezę organizatorzy zapraszają działaczy i byłych zawodników. Blizszych informacji udziela sekretariat OZKol, który także rozprowadza zaroszenia.

Od Potrzebowskiego do A. Mąkowskiego

W tym roku organizujemy 28 plebiscyt na 10 najlepszych sportowców, trzech najlepszych trenerów i trzy najlepsze zespoły sportowe. Nim przystąpić do typowania kandydatów do „Złotej 10” i „Złotej trójki” warto pamiętać, że

Zaczęło się w 1954 r....

Impreza ta ma bogatą tradycję. Dlatego też dzisiaj prezentujemy najlepszych w dotychczasowych plebiscytach.

A oto triumfatorzy:
I (1954) Edmund Potrzebowski (AZS), lekkoatleta; II (1955) Stefan Lewandowski (AZS), lekkoatleta; III (1956) Stefan Lewandowski (AZS), lekkoatleta; IV (1957) Zbysław Zając (Ogrywo), kolarz; V (1958) nie odbył się; VI (1959) Stefan Lewandowski (AZS), lekkoatleta; VII (1960) Zbysław Zając (Ogrywo), kolarz; VIII (1961) Janusz Orzowski (Junak) — motocyklista; IX (1962) nie odbył się; X (1963) nie odbył się; XI (1964) Wiesław Maniak (Pogoń), lekkoatleta; XII (1965) Wiesław Maniak (Pogoń), lek-

koatleta; XIII (1966) Wiesław Maniak (Pogoń), lekkoatleta; XIV (1967) Wiesław Maniak (Pogoń), lekkoatleta; XV (1968) Władysław Szuszkiewicz (Wisłorok), kajakarz; XVI (1969) Wojciech Matusiak (Arkonia), kolarz; XVII (1970) Wojciech Matusiak (Arkonia), kolarz; XVIII (1971) Jadwiga Wileto (LKS Łuczniczka Trzebień), liczniczka; XIX (1972) Władysław Szuszkiewicz (Wisłorok), kajakarz; XX (1973) Wojciech Matusiak (Arkonia), kolarz; XXI (1974) Czesław Polewiak (LKS Gryf), kolarz; XXII (1975) Henryk Wawrowski (Pogoń), piłkarz; XXIII (1976) Kazimierz Jaworski (GK Pasat), żeglarz; XXIV (1977) Iwona Wejzka (Stal Stocznia), pływaczka; XXV (1978) Andrzej Mąkowski (Chemik Polcie), kolarz; XXVI (1979) Janusz Brzozowski (Pogoń), piłkarz ręczny; XXVII (1980) Andrzej Mąkowski (Chemik Polcie), kolarz.

Prowadzimy także klasyfikacje na najlepszych w dotychczasowych plebiscytach A o to „Złota dziesiątka” po 27 plebiscytach:

1. Wł. Szuszkiewicz	— 76 pkt.
2. Wł. Matusiak	— 74 pkt.
3. Zb. Zając	— 51 pkt.
4. Cz. Polewiak	— 40 pkt.
5. St. Lewandowski	— 47 pkt.
6. Wł. Wojtakajtis	— 42 pkt.
7. W. Maniak	— 45 pkt.
8. J. Brzozowski	— 39 pkt.
9. H. Zieliński	— 38 pkt.
10. H. Wawrowski	— 36 pkt.

T. REK

